

Nigdans i strandbuskagen

Illustrationer: Liz Foxbrook

Flugan i detta porträtt, *Limnophora riparia* som beskrevs av den svenske entomologen Fallén år 1824, är en 5-6 mm stor grå fluga av familjen Muscidae, samma familj som husflugan. Den ser med andra ord ut så som de flesta människor föreställer sig flugor, och vem skulle då bry sig om den? Jo, det finns skäl. Det har visat sig att *Limnophora riparia* hör till den svenska flugfaunans mest dansanta arter.

Limnophora riparia hör till strandnära biotoper på det norra halvklotet och larverna lever i vatten som predatorer på knottlarver. Det sistnämnda har gjort att den blivit föremål för ingående studier ur denna synvinkel och med tanke på biologisk bekämpning. Knottplågan har ökat i Europa på senare decennier, kanske en icke avsedd effekt av renare vattendrag. Men de fullvuxna hanarnas iögonenfallande rytmiska nigdans framför honan har inte varit känd och beskriven förrän det senaste året. Man kan hitta de vuxna flugorna på lövverket i strandvegetationen, ofta i mängder, det är ju här intill de har kläckts ur sin limniska tillvaro. Honan sitter blickstill, i en frusen position inne vid basen av ett blad och stirrar stint rakt fram. Några centimeter framför henne utför hanen en vild, rytmisk nigdans i en halvcirkel från höger till vänster och vänster till höger, oavbrutet fram och tillbaka flera minuter i sträck. I själva nigningen kryper han ihop som ett lejon före språnget, men kastar sig sedan utåt-uppåt där han uppe i luften spärrar ut benen och flaxar ut med vingarna, samtidigt som han lyfter huvud och antenner så att det silvriga ansiktet lyser honan rakt i iögonen. Så landar han åter som en hopkrupen katt och studsar uppåt-utåt igen i samma flaxrörelse. Dansen vänder i halvcirkelns utkant och går så fram och tillbaka i ett snabbt, rytmiskt tempo.

När jag första gången såg denna tvåvingade dansföreställning på en Hjälmarsöstrand en varm, sen augustieftermiddag blev jag alldeles häpen och fångslad. På det ena bladet efter det andra av strandslyets sälg, al och björk pågick denna medryckande dans, i par efter par. Det var aldrig mer än en hane framför varje hona, och ingen hane dansade utan någon hona att uppvakta. Uppvaktande beteende bland flugor är ett fascinerande område. Den slumpartade förekomsten i flugvärlden av dessa mer eller mindre sofistikerade beteenden är en utmaning för evolutionsbiologin. Likartade uppträdanden uppträder hos enstaka arter i taxa som kan stå långt ifrån varandra i systematiken. Exempel på sådana uppvakningsbeteenden är bröllopsgåvorna bland vissa dansflugor liksom vevandet med mönstrade eller fläckade vingar hos borrflugor, svängflugor och prickflugor.

Exponerandet av iögonenfallande karaktärer på ben eller kropp förekommer bland styltflugor - ibland på rent obscena sätt - och man också kan få se hanen sväva i åttor ovanför honan. Rovflugorna kan ägna sig åt oscillerande svävflykt, flygskutt eller till och med svävflykt i ryggläge. Daggflugor kan generera en artspecifik "kärlekssång" genom att vibrera med vingarna, en typ av beteende som finns också bland fjärilsmyggor långt bort från daggflugorna i systematiken.

Uppvakningsbeteenden bland Muscidae, dit *Limnophora* alltså hör, är inte kända annat än som variationer på själva kopulationen. Muscider har sällan några iögonenfallande karaktärer att exponera, men man måste erkänna att *Limnophora riparia* har hittat ett underbart sätt att visa upp sitt silvriga ansikte och att väcka uppmärksamhet.

